

Durf jij de weg van de graankorrel te gaan?

Overweging 18 maart 2018, Theo Brock (Jeremia 31,31-34; Johannes 12,20-33)

Onze tocht door de veertigdagentijd zouden we kunnen zien als een zoektocht naar zingeving en als een reflectie op wat geloof in ons leven betekent. Die zoektocht eindigt misschien in een beter zicht op persoonlijke drijfveren, vernieuwde spiritualiteit of misschien zelfs een vernieuwde relatie met de Eeuwige. Het perspectief van zo'n vernieuwde relatie wordt ons ook aangereikt in de eerste lezing van vandaag. Hierin hoorden we de profeet Jeremia zeggen dat God een nieuw verbond zal sluiten met zijn volk. Nu leren de verhalen in het Oude Testament dat God in de loop der eeuwen verschillende verbonden met zijn volk heeft gesloten, maar dat het klaarblijkelijk moeilijk is voor mensen om er zich aan houden. Niets menselijks is Gods volk vreemd.

Het Oude Testament is een boek vol levenslessen. Levenslessen gekenmerkt door vallen en opstaan, en de worsteling met zingeving, sterfelijkheid en de vrije wil. Het begint al met Adam en Eva, en het eten van de verboden vrucht. Na verstoten te zijn uit de hof van Eden, raakt de mensheid moreel nog meer in verval zodat God de aarde reinigt met een grote zondvloed. Alleen Noach en zijn gevolg blijven gespaard, waarmee God een nieuw verbond sluit. Dat de mensen na Noach dit verbond nog steeds verbreken, vernemen we in het verhaal van Mozes die de stenen tafelen, de vernieuwde afspraken tussen God en mens, in stukken smijt na het zien van het gouden kalf. Het niet nakomen van het verbond wordt ook vermeldt als oorzaak van de Babylonische ballingschap, de straf die God zijn volk oplegt.

De Bijbel is geen geschiedenisboek maar een spiritueel geschrift. In de vroegere teksten van het Oude Testament is het vaker een vertoornde en straffende God die de mensheid terecht wijst. Het nieuwe verbond waarover Jeremia het heeft in de eerste lezing van vandaag is anders van toon. Dit verbond zal niet op stenen tafelen, maar direct in het hart van mensen geschreven staan. Wat kan zo'n verbond inhouden dat in onze harten gegrift staat? Ons hart is de spreekwoordelijke plaats waar gevoel en liefde huist. Ik denk dus dat het bij de Eeuwige niet zozeer gaat om de kille naleving van regels en voorschriften, maar meer om een liefdevolle relatie die vertrouwen en bescherming biedt. Een verbond gegrondvest op liefde dat ons inspireert om zelf weldoende rond te gaan. Welbeschouwd heeft Jezus ons dat voorgeleefd.

De missie van Jezus is het spreekwoordelijke verbond dat in het hart van iedere mens gegrift staat tot leven wekken. Dat betekent onrecht aan de kaak stellen, opkomen voor zwakkeren en randfiguren, de grenzen van eigen volk en eigen groep openbreken, de ander niet uitsluiten, ieders knecht willen zijn maar niemands slaaf. Het betekent ook vreugde brengen door mensen te bevrijden van beknellende tradities en van waanbeelden en doemdenken.

Dit levensprogramma dat Jezus uitdraagt, trekt ook de aandacht van mensen buiten de eigen kring. In het evangelie zijn het Grieken die met Jezus in contact willen komen, hem met eigen ogen willen zien. De evangelist laat hiermee al doorschemeren dat niet alleen Joden maar ook anderen mogen delen in de glorie van de Blijde Boodschap. Of het daadwerkelijk tot een gesprek met die Grieken gekomen is, horen we overigens niet.

Met al die aandacht, zelfs van buitenlanders, die Jezus voor zijn programma krijgt, roept Hij weerstand op bij de gevestigde orde, die veel te verliezen heeft. Jezus is zich hiervan terdege bewust. Hij is niet vrij van angst en laat zich in de evangelietekst ook van zijn menselijke kant zien. Jezus beseft dat Hij voor

een keuze staat, (i) zijn lot en arrestatie ontlopen door weg te trekken uit Jeruzalem, het centrum van de macht, of (ii) zijn principes niet verloochenen door te blijven en de consequenties onder ogen zien. Jezus kiest voor dat laatste en weet daarmee dat zijn uur van lijden en dood gekomen is. Gods verbond in harten van mensen tot leven brengen, de missie waarvoor Jezus staat vragen van Hem overgave voorbij zelfbehoud.

Nu is het voor ons wellicht moeilijk om te vatten waarom God, die Jezus liefkozend Abba – Vader – noemt, de dood van zijn Zoon toelaat. Moeten we er ons simpelweg bij neerleggen dat het eindige nu eenmaal het oneindige niet kan bevatten en het tijdelijke niet het eeuwige? In de evangelietekst van Johannes wordt desalniettemin een poging gedaan om dit uit te leggen. Jezus verwijst naar zijn kruisdood met de metafoor van de graankorrel die in de aarde moet vallen en sterven, alvorens die graankorrel vrucht zal voortbrengen. De Mensenzoon, de mens geworden God, is bereid om zijn leven te geven zodat de mensheid als het ware tot nieuw leven kan komen. Hij gaat de weg van het offer, van overgave. Hechter en liefdevoller kan Gods verbond met mensen niet zijn.

Terug naar de evangelietekst, hierin horen we Jezus tegen Andreas en Filippus zeggen: *“Wie zijn leven bemint verliest het; maar wie zijn leven in deze wereld haat zal het ten eeuwigen leven bewaren”*. In de letterlijke betekenis geen prettig vooruitzicht. Het staat ook op gespannen voet met een van de belangrijkste leefregels van Jezus, de ander evenveel te beminnen als jezelf. Je leven in deze wereld haten om het eeuwige leven te verwerven dat kan dus niet letterlijk de bedoeling zijn. Waarschijnlijk hebben deze woorden de bedoeling van een shockeffect om de echte boodschap tot ons door te laten dringen. De uitspraak dwingt ons stil te staan bij de vraag waar het in ons leven echt om gaat; wat zijn onze echte idealen en drijfveren zijn die het waard zijn om voor te leven en te sterven.

Jezus zegt verderop in de evangelietekst: *‘Wil iemand mij dienen dan moet hij Mij volgen’*. Dat houdt een opdracht in waarmee je overigens ook moeite kunt hebben. De woorden ‘dienen’ en ‘moeten’ passen niet meer zo goed in de vocabulaire van de moderne westerse mens. We wensen niemands ondergeschikte te zijn en we verwarren moeten al snel met dwang, dat staat haaks op onze verworvenheden van vrijheid en zelfbeschikking. Ik denk echter niet dat het dienen en volgen van Jezus gebaseerd is op onderworpenheid. Het gaat erom je spirituele levensruimte te vergroten door jezelf niet in het middelpunt te zetten waar alles om draait. Het gaat wel om omzien naar elkaar, en een geïnspireerd leven leiden dat dood en tegenslag aankan. Je kunt de weg van Jezus niet volgen als je alleen aan je eigen leven denkt. Dat wil overigens niet zeggen dat we onszelf moeten vergeten en verwaarlozen, want zo iemand kan uiteindelijk niemand helpen.

Laten we dus onbevreesd onze tocht naar Pasen voortzetten en Jezus in vrijheid navolgen. Dat doen we door kracht te putten uit de Blijde Boodschap die gebaseerd is op de pijlers van liefde en verbondenheid. Door ons ego los te laten uit liefde voor de ander kunnen we ons leven winnen en vruchten van gemeenschapszin en solidariteit voortbrengen.

Ik wens U en mij toe dat dit nieuwe verbond van de Eeuwige in ons hart gegrift mag staan.